

BARTEOMIEJ GŁUSZAK

INICJATYWA 200 LAT

PORADNIK

OLSZTYN 2018

© *Copyright* by Federacja Organizacji Socjalnych
Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa, 2018

Recenzent:
dr Bożena Chrostowska

Redaktor:
Bartłomiej Głuszak

Współpraca:
Monika Hausman-Pniewska
Beata Jakubiak
Paulina Karwowska
Magdalena Chojnacka

Opracowanie graficzne i projekt okładki:
Michał Karpeza

Rysunki:
Anita Pawlak # Cliptures

Zdjęcia:
Archiwum FOSa

Projekt realizowany jest w ramach projektu grantowego „Generator Innowacji. Sieci Wsparcia”, prowadzonego w formule inkubatora innowacji społecznych, przez Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę”. Projekt finansowany był ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Wkład własny zapewniła Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności w ramach Programu „Uniwersytety Trzeciego Wieku – Seniorzy w akcji”.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

SPIS TREŚCI

I	WPROWADZENIE.....	5
II	NA CZYM POLEGA 200 LAT.....	8
III	JUBILATKI I JUBILACI, CZYLI DO KOGO JEST SKIEROWANA INICJATYWA 200 LAT?.....	9
IV	ORGANIZATORZY.....	12
V	200 LAT KROK PO KROKU.....	14
VI	WSPÓŁPRACA.....	35
VII	EDUKACJA.....	39
VIII	200 LAT W PRAKTYCE.....	41

I WPROWADZENIE

200 lat to inicjatywa ludzi i organizacji, którzy wierzą w solidarność międzypokoleniową i doceniają wkład „wcześniej urodzonych” w rozwój naszych społeczności. W każdym środowisku żyją osoby wyjątkowe. Pani ze sklepu spożywczego, która codziennie wita nas uśmiechem, sportowcy, działacze społeczni, nauczyciele, życzliwi sąsiedzi – oni wszyscy sprawili, że żyjemy w takiej Polsce i w takiej małej ojczyźnie, jaką jest ona obecnie. To dzięki ich zaangażowaniu, poświęceniom, pracy i pasji, mimo wszystkich drobnych i większych przeciwności losu, możemy cieszyć się sobą, naszym dobrym życiem. Ci najbardziej zasłużeni to już często osoby w sędziwym wieku, często też w trudnej sytuacji życiowej, wynikającej ze stanu zdrowia, ubóstwa, samotności i wielu innych czynników.

Część z nich żyje w otoczeniu rodziny, nadal uczestniczy w życiu społecznym, utrzymuje relacje środowiskowe, inni natomiast żyją w mniejszym lub większym odosobnieniu. Są jednak ludzie, którzy pamiętają zarówno o jednych, jak i drugich. To najczęściej społecznicy, zespoły organizacji pozarządowych, którym bliska jest idea małej ojczyzny i którzy w praktyce wdrażają pomoc drugiej osobie. Angażują się w różne formy pomocy osobom starszym, starając się włączyć te osoby w życie społeczności. Co jakiś czas można usłyszeć lub przeczytać o obchodzonych jubileuszach, uroczystościach, świętach. Wiele z nich organizowanych jest na Warmii i Mazurach, zwłaszcza przez organizacje członkowskie Federacji FOŚa.

Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOŚa to grupa ludzi i organizacji, którzy pomagają ludziom w najtrudniejszych sytuacjach. Obecnie zrzeszamy ok. 100 organizacji członkowskich i partnerskich, działaniami obecni jesteśmy w prawie wszystkich powiatach i gminach województwa. Pracujemy z niemal

wszystkimi grupami potrzebującymi wsparcia, wliczając tu m.in. dzieci i młodzież, osoby niepełnosprawne, bezrobotne, mieszkańców obszarów wiejskich. Osoby starsze to jedna z najliczniejszych grup, na rzecz których podejmujemy działania, również w obszarze inicjowania wsparcia środowiskowego czy towarzyszenia w dbaniu o pamięć o ważnych z ich perspektywy wydarzeniach i przeżyciach.

Organizacja członkowska Federacji FOŚa, Regionalne Centrum Wollontariatu w Elblągu, kilka lat temu zorganizowała uroczyste obchody urodzin jednego z honorowych mieszkańców Elbląga. Przybyli oficjele i przyjaciele, rodzina i media. Był poczęstunek i występy, chwile wzruszenia i radości ze spotkania. Było docenienie i poczucie docenienia. Obserwując te i inne podobne przedsięwzięcia, m.in. realizowane przez Mazurskie Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej MSAL w Orzyszu, doszliśmy do wniosku, że warto je przekuć na łatwą do upowszechnienia metodę pracy.

Na czym polega *Inicjatywa 200 lat*? Sedno tego pomysłu to organizacja uroczystych obchodów urodzin osób starszych w społeczności lokalnej i przez tę społeczność. To przestrzeń do docenienia wkładu, jaki te osoby włożyły w rozwój naszych społeczności, i podziękowania im za to. To również element budowania tożsamości i zachowania lokalnej pamięci. Jak wpadliśmy na nazwę? 100 lat – zwykle tyle życzymy naszym najbliższym, przyjaciołom, znajomym z okazji ich urodzin. Gdy zbliżają się oni jednak do granicy 100 lat, takich życzeń składać już nie wypada. Wtedy śpiewamy 200 lat – i to hasło przyświeca naszej inicjatywie. Niech zostaną z nami jak najdłużej, w jak najlepszej kondycji i sytuacji.

200 lat, w różnej formie, odbyło się już w wielu miejscach, m.in. w Olsztynie, Iławie, Orzyszu. W proces organizacji jubileuszy włączyło się kilkadziesiąt osób i organizacji, instytucji. Analizując przebieg, a zwłaszcza wydźwięk i oddziaływanie tej inicjatywy, zwróciliśmy uwagę na jej potencjał. Oprócz wymiaru podziękowania i docenienia pomyśleliśmy również o *200 latach* jako idealnej okazji do zapoczątk-

kowania nowych procesów. Jeden to zaproszenie osób starszych do korzystania czy udziału w różnego rodzaju ofertach spędzenia czasu wolnego, jak kluby seniorów. Drugi to włączenie istniejących instytucji, organizacji, firm, ale też aktywnych mieszkańców, sąsiadów w działania na rzecz starszych członkiń i członków społeczności lokalnej. I w konsekwencji, połączenie tych dwóch grup tak, by częstsze wyjście z domu, udział w życiu społecznym miały charakter trwały.

Dlatego też podjęliśmy się rozwoju i przetestowania naszego pomysłu w ten sposób, by jak najlepiej służył ww. celom, nie wykluczając oczywiście możliwości stosowania go w pierwotnym wymiarze – docenienia. Niniejsza publikacja to próba przybliżenia w sposób uporządkowany *Inicjatywy 200 lat*. W naszym zamierzeniu to napisana przystępnym językiem recepta na *200 lat*, pomocna w praktycznym wdrażaniu przez różne grupy czy osoby. Znajdziecie tu Państwo informacje, do kogo jest skierowane *200 lat*, kto może je organizować, jak przeprowadzić *200 lat* krok po kroku, jak je promować, jak budować podejście partnerskie, wreszcie rady wynikające z dotychczasowego doświadczenia w organizacji jubileuszy.

O atrakcyjności *200 lat* stanowią zwłaszcza dwa elementy. Pierwszy to tzw. „efekt wow”. Pomysł sam w sobie jest bowiem chwytliwy, najczęściej nie budzi skrajnych emocji, a osobom aktywnym pozwala w sposób nietuzinkowy budować lokalną tożsamość. Drugi to prostota formy. Ze względu na elastyczność obchody jubileuszu można zorganizować w oparciu o własne zasoby, w określonym czasie i jakiegokolwiek dostępnej przestrzeni – czy to w miejscu publicznym (jak ośrodek kultury, biblioteka, restauracja, świetlica), czy w domu lub na zewnątrz.

Wierzymy, iż *200 lat* pojawi się jako jedna z metod pracy w wielu społecznościach. Już teraz bowiem cieszy się ona sporym zainteresowaniem.

Zapraszam do lektury!

II NA CZYM POLEGA 200 LAT?

Sedno tego pomysłu to organizacja uroczystych obchodów urodzin (bądź innego jubileuszu, jak np. pięćdziesięciolecia pracy społecznej) osób starszych w społeczności lokalnej i przez tę społeczność. To działanie, które ma konkretnych aktorów – czyli osoby i instytucje zaangażowane w organizację przedsięwzięcia, w tym określone ważne role lidera (inicjatora obchodów) oraz animatora (osoby wspierającej społeczność). Ma też obsadzone role główne – czyli jubilatów czy jubilatki, osoby starsze. Posiada również zidentyfikowane etapy, czyli dia-

gnozę, planowanie, partnerstwo, sam przebieg jubileuszu, promocję i ewaluację. Jest elastyczne, czyli dopasowane do możliwości i bazuje na dostępnych zasobach. I co ważne, w obszarze oddziaływania społecznego, *200 lat* to część procesu pozytywnej przemiany społeczności lokalnych w kierunku uznawania wartości osób starszych, także zależnych.

Z życzeniami u najstarszej mieszkanki Wójtowa Pani Ireny Malinowskiej

III JUBILATKI I JUBILACI

CZYLI DO KOGO JEST SKIEROWANA INICJATYWA 200 LAT?

Inicjatywa skierowana jest do osób starszych, mieszkańców naszych społeczności. To ich urodziny – okrągłe bądź nie, będziemy obchodzić. Warto więc nie stosować żadnych podziałów, zwłaszcza zaszłości czy np. politycznych różnic. Ważne jest, czy my – jako sąsiedzi, współpracownicy, uczniowie, wolontariusze czy po prostu mieszkańcy – szanujemy jakąś osobę i chcemy świętować jej wiek bądź inny jubileusz.

200 lat w Wójtowie

Kto może czy powinien być jubilatem? Tak naprawdę każda osoba starsza. Naturalnie, choćby ze względu na miejsce zamieszkania czy sytuację rodzinną lub ekonomiczną wskazać można kilka grup seniorów. Oczywiście wydają się tzw. osoby zależne, czyli mniej lub bardziej niesamodzielne. Czynniki, które na to wpływają, to m.in.:

- Samotność – często osoby starsze mieszkają samotnie lub też, mimo rodziny czy znajomych, w osamotnieniu;
- Niska aktywność społeczna – to jedna z konsekwencji pozostawania w osamotnieniu. Jeśli nawet osoba starsza żyje w otoczeniu rodziny, jej poziom aktywności często jest na niskim poziomie. Wynika to m.in. z poświęcania czasu rodzinie (np. wnukom) bądź też przyjętego, „zamkniętego” stylu życia, skierowanego głównie do wewnątrz – czyli krewnych, a nie na zewnątrz, czyli do środowiska lokalnego;

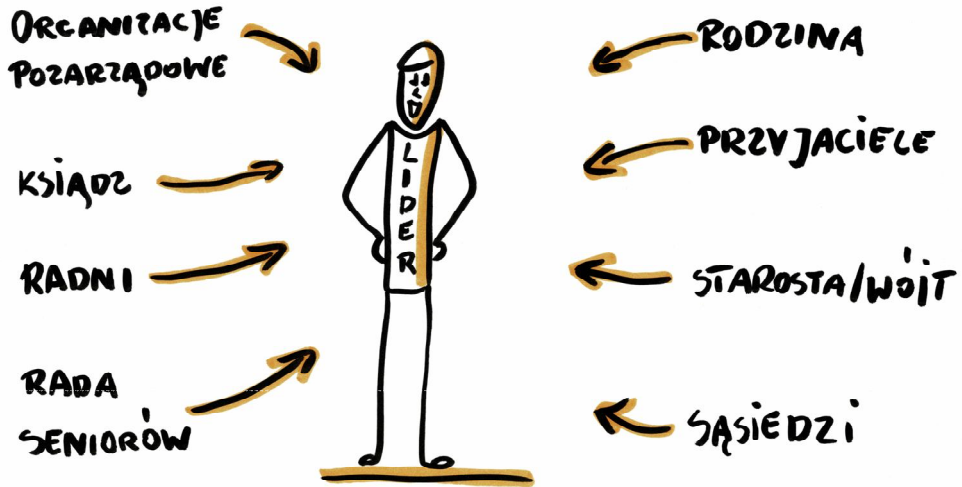
- Zdrowie – problemy zdrowotne, a przy tym częste trudności z dostępem do profesjonalnej opieki zdrowotnej powodują uzależnienie osób starszych od otoczenia;
- Miejsce zamieszkania – bariery architektoniczne, a także trudności wynikające z oddalenia geograficznego, mieszkania na obszarach wiejskich i problemów komunikacyjnych, utrudniających czy wręcz uniemożliwiających dostęp do jakichkolwiek usług;
- Ubóstwo – obecnie osoby starsze to jedna z najliczniejszych grup doświadczających ubóstwa;
- I wiele innych, powodujących mniejszą samodzielność osób starszych.

Na takie osoby warto zwrócić uwagę i takim osobom warto w różny sposób podziękować. To też naturalni odbiorcy *Inicjatywy 200 lat*.

200 lat u Kresowian

KTO MOŻE BYĆ INICJATOREM?

IV ORGANIZATORZY

Kto może się włączyć? Uroczystość zorganizować może każdy, organizatorem może być osoba indywidualna czy zorganizowana grupa – członek rodziny, sąsiad, przyjaciel czy znajomy, organizacja pozarządowa, samorząd, szkoła czy grupa młodzieży i inni.

W procesie testowania zidentyfikowaliśmy szereg podmiotów, grup, które wydają się naturalnie predysponowane, ze względu na pełnioną w społecznościach rolę, do pracy metodą *200 lat*. Należą do nich m.in.:

- Organizacje pozarządowe – jako oddolne inicjatywy, reagujące na potrzeby i głosy płynące od społeczności lokalnych (w tym stowarzyszenia rozwoju danej miejscowości, ale też organizacje branżowe, pracujące np. głównie z osobami niepełnosprawnymi, harcerze);

- Rady osiedli, rady sołeckie, koła parafialne – jako podmioty będące blisko społeczności lokalnych i organizujące ich życie w sferze integracji, kultury itd.;
- Szkoły, przedszkola, inne jednostki edukacyjne – ze względu na ich powszechną obecność, misję uczestniczenia w życiu społeczności i faktyczne angażowanie się w szereg inicjatyw lokalnych, obywatelskich;
- Zakłady pracy – dla których dbanie o swoich byłych pracowników jest ważne wizerunkowo lub ideowo, np. mają to wpisane w politykę firmy;
- Instytucje – zwłaszcza ośrodki pomocy społecznej i ośrodki kultury, ustawowo dbające o różne grupy społeczne, w tym seniorów;
- Grupy nieformalne – np. grupy młodzieży, seniorów i in., działające w społeczności lokalnej;
- Inne, w tym przedsiębiorcy (np. restauratorzy), świetlice, środowiskowe domy samopomocy, domy dziennego pobytu, sąsiedzi itd.

Wyżej wymienione podmioty można podzielić ze względu na rolę, jaką pełnią przy organizacji *200 lat*. Pierwsza to organizator czy też inicjator. Z naszych obserwacji wynika, że najbardziej częstym i skutecznym rozwiązaniem jest wejście w tę rolę organizacji pozarządowej. Ze względu na elastyczność funkcjonowania, oddolny charakter i doświadczenie w pracy różnymi metodami, w różnych warunkach (finansowych, zaangażowania itp.) to organizacje często sięgają po tę metodę i ją upowszechniają. Druga rola to partner, podejmujący się organizacji lub współpracy przy organizacji *200 lat*. Zaangażowanie jest tu różnorodne, od współpracy przy kontakcie z osobą starszą i realizacji prac o charakterze przygotowawczym po np. upieczenie tortu czy udostępnienie sali.

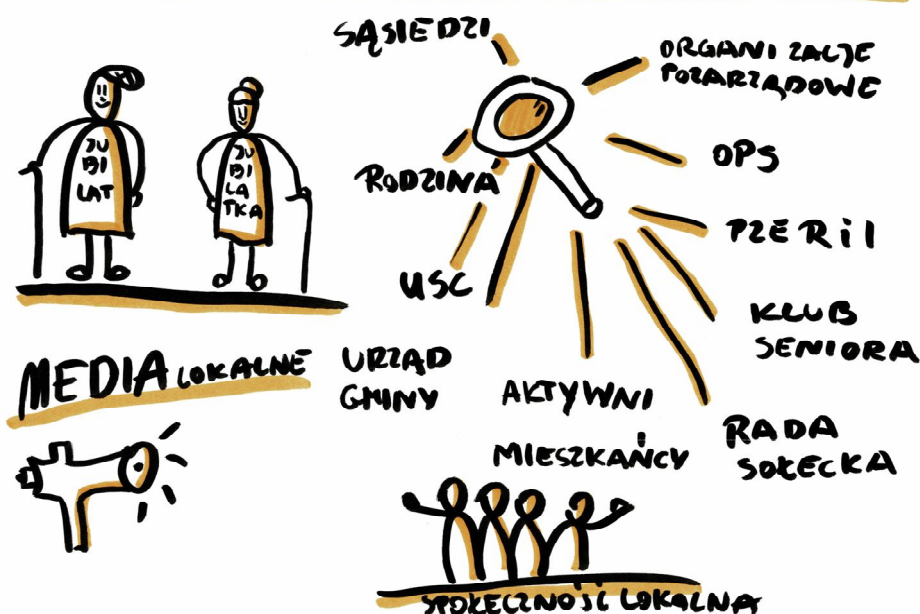
Ze względu na elastyczność metody, która jest jednym z kluczowych wyznaczników *200 lat*, wyżej wymienione role nie są obligatoryjne.

I rzeczywiście, może być tak, że wiodącą rolę pełni w danej miejscowości rada sołecka, grupa nieformalna czy np. dom kultury, a organizacja jest jednym z partnerów.

V 200 LAT KROK PO KROKU

Podejście do organizacji takiego przedsięwzięcia powinno być elastyczne i to kluczowa zasada, która nam przyświeca i o której będziemy przypominać. Zidentyfikowaliśmy kilka etapów, które warto lub należy przeprowadzić.

GDZIE POSZUKIWAĆ JUBILATA?

1. Wybór jubilatki/jubilata

Jak dokonać wyboru osoby, dla której zorganizować chcemy jubileusz urodzin? Nie ma tu jakiegóż konkretnej procedury, jedyną zasadę przy-

świecającą do tej pory organizatorom można by nazwać „co nam w duszy gra”. Komu zorganizujemy urodziny, zależy bowiem od wielu czynników, przede wszystkim od uwarunkowań lokalnych.

200 lat w Wójtowie

a) Jak identyfikować jubilatki/jubilatów? Potencjalnych źródeł informacji, posiadających dane nt. osób starszych, jest co najmniej kilka:

- Instytucje pracujące z seniorami, np. ośrodki pomocy społecznej, ośrodki kultury;
- Organizacje zrzeszające osoby starsze bądź/i z nimi pracujące, np. koła czy oddziały Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, lokalne stowarzyszenia i fundacje;
- Inne grupy (w tym grupy nieformalne) i podmioty, jak kluby seniora, szkoły, rady sołeckie;
- Inne źródła wiedzy dostępne w danej społeczności, np. ksiądz, aktywni mieszkańcy, sąsiedzi, rodziny osób starszych i in.;
- Lokalne media i punkty informacji (tablice ogłoszeniowe, sklepy i in.), poprzez które możemy nagłośnić *Inicjatywę 200 lat* i zaprosić do zgłaszania kandydatek/kandydatów do organizacji jubileuszu.

Należy/warto więc skorzystać z takiego źródła informacji, jakie jest w Waszej społeczności dostępne, ale też z którym jesteście w stanie współpracować.

200 lat w Wójtowie

b) Kto może być inicjatorem organizacji jubileuszu? To, od kogo wyjdzie inicjatywa, również zależy od uwarunkowań lokalnych. Katalog potencjalnych inicjatorów jest szeroki, to m.in.:

- Organizacje pozarządowe czy grupy nieformalne, które prowadzą np. klub seniora lub inne działania prosenioralne. Z naszych obserwacji wynika, że to najczęstszy inicjator – organizacja, która wyrosła z oddolnego zaangażowania i reaguje na lokalne potrzeby, ale też chętnie wykorzystuje nowe metody pracy;
- Rady osiedli, rady sołeckie, koła parafialne – podobnie jak organizacje są blisko mieszkańców;
- Instytucje – podobnie jak organizacje, najczęściej inicjują te, które pracują metodami środowiskowymi. Są to zwłaszcza ośrodki kultury czy ośrodek pomocy społecznej, ale też często biblioteka czy szkoła – aktywni nauczyciele i uczniowie. Inicjatorami mogą też być samorządy, np. dział promocji gminy, sam burmistrz czy wójt, ale też radni;

- Inicjatorem może też być ktoś z najbliższego otoczenia, np. rodzina, sąsiedzi.

200 lat można organizować w praktycznie każdej społeczności, w której funkcjonują osoby starsze, tj. zarówno w małej wsi czy miasteczku, jak też w dużym mieście – w dzielnicy czy mniejszym regionie osiedla lub kilku ulic.

Jubilatka z Wójtowa Pani Weronika Wołczkiewicz

c) Kryteria wyboru. Kryteriów nie określamy, nie zamykamy też drogi do ich sprecyzowania. Jeśli społeczność, dana grupa uzna, że warto konkretnej osobie zorganizować jubileusz, to ich decyzja, i nie ma potrzeby, aby obwarowywać ten proces zbyt wieloma barierami czy procedurami. Z drugiej strony, czasami kryteria mogą być przydatne lub potrzebne. Z naszego doświadczenia wynika, że są trzy takie sytuacje:

Jubileusz Pani Teresy Żarczyńskiej

- Gdy potencjalnych jubilatów/jubilatki wskazuje instytucja, która potrzebuje/musi przestrzegać pewnych zasad, np. adresowanie działań do mieszkańców gminy, na terenie której instytucja działa, czy potrzeba uzasadnienia zarezerwowania i wydatkowania ew. środków;
- Gdy funkcjonuje partnerstwo, które potrzebuje uwspólnienia w działaniach – często tam, gdzie spotyka się kilka osób, proces przejrzystego komunikowania się zabiera sporo czasu. Określenie więc pod-

stawowych kryteriów może pozwolić na wzmocnienie wzajemnego zrozumienia i uniknąć ewentualnych nieporozumień;

- Gdy zaprasza się społeczność do zgłaszania potencjalnych jubilatów i jubilatki – jasny komunikat jest przydatny.

W naszej ocenie najbardziej uniwersalne kryteria to te najprostsze, czyli:

- Wiek – czyli decyzja, czy organizujemy jubileusze dla osób, które przekroczyły określony wiek (np. bierzemy pod uwagę tylko osoby po 80. roku życia), czy też w ogóle nie stosujemy tego podziału;
- Bycie mieszkańcem bądź członkiem określonej społeczności;
- Zgodność wszystkich zaangażowanych co do potrzeby i wartości zorganizowania jubileuszu dla danej osoby.

Jubileusz Pani Teresy Żarczyńskiej

DIAGNOZA

INFORMACJE

OGÓLNE

- ▣ PREDYSPOZYCJE
- ▣ SPOSÓB ŻYCIA

INDYWIDUALNE

- ▣ MUZYKA
- ▣ MENU
- ▣ POZYTYWNE WSPOMNIENIA
- ▣ TEMATY DRAŻLIWE

EFEKT :

LISTA
PRE
FE
RENCJI
JUBILA
TATKI

ZARYS/PLAN
JUBILEUSZU

MENU 2 KIM?
 KTO CO?
 LISTA GOŚCI
GOŃCIE? ↘ KIEDY?

2. Diagnoza i planowanie

a) Źródła informacji. Mówiąc o diagnozie, mamy na myśli diagnozę sytuacji danej osoby, czyli zebranie jak najwięcej możliwie szczegółowych informacji nt. danej osoby. Informacji, które pozwolą nam w sposób jak najbardziej dopasowany do specyfiki jubilata/jubilatki zorganizować ważne dla niej/niego święto. Możliwości pozyskania tych informacji są trzy:

- Organizujemy urodziny jako niespodziankę. W takim przypadku bezwzględnie powinniśmy podjąć współpracę z osobą/osobami z najbliższego otoczenia jubilata/tki (np. rodziną, przyjaciółmi, sąsiadami). Tak było też w naszym przypadku, przy organizacji jednego z pierwszych jubileuszy *200 lat*. Wtedy naszym partnerem była żona jubilata, która знаła nas (a przede wszystkim nasze animatorki) od dłuższego czasu i miała do nas zaufanie;
- Organizujemy urodziny we współdziałaniu z jubilatem/tką. W takim przypadku powinniśmy uzyskać jego/jej zgodę i podjąć współpracę. To rozwiązanie jest możliwe jednak tylko wtedy, gdy organizator *200 lat* lub jego partner dobrze zna jubilata/jubilatkę i jest w stanie wejść z tą osobą w relacje;
- Połączenie ww. wariantów, tzn. organizacja wspólnie z jubilatem/tką, ale z zachowaniem charakteru niespodzianki co do formuły spotkania.

Z naszego doświadczenia wynika, iż najlepsze rozwiązanie to wariant trzeci, tzn. włączenie osoby jubilata/tki, jednak z zachowaniem tajemnicy co do niektórych pomysłów czy szczegółów przedsięwzięcia. Dzięki temu osiągamy bardzo ważny wymiar działania – podmiotowość osoby starszej. Staje się ona naszym partnerem, dzięki czemu rozpoczynamy proces jej aktywizacji – czy to poprzez włączenie jej w relacje z otoczeniem, czy też zwiększenie udziału w życiu społecznym lub inne interakcje, wynikające z sytuacji danej osoby. To rozwiązanie odpowiada również na różne wątpliwości wynikające z obecnych

uregulowań prawnych, chociażby RODO, które stosować muszą wszystkie zarejestrowane podmioty.

b) Charakter informacji. Jakie informacje należy zebrać? W toku testowania *200 lat* wyłoniliśmy dwie grupy informacji:

- Informacje o charakterze generalnym/ogólnym – czyli informacje, które pomagają nam określić preferencje jubilata/jubilatki, a więc i charakter organizowanego przedsięwzięcia. Należą do nich: sposób życia, to, czy osoba starsza jest otwarta, lubi towarzystwo, czy wręcz przeciwnie, jest bardzo wycofana, nie lubi być w centrum zainteresowania. To przekłada się na formułę spotkania kameralnego bądź też przeciwnie, celebracji urodzin w dużym gronie. Przy jednym z jubileuszy np. okazało się, iż jubilatka nie chce wielkiego rozgłosu i nie ma przekonania do mediów, więc idąc tym śladem spotkanie było oczywiście uroczyste, w gronie przyjaciół, rodziny, znajomych, ale bez mediów, które często lubią relacjonować takie wydarzenia;
- Informacje o charakterze indywidualnym – to informacje, które pozwolą nam zorganizować jubileusz w warunkach jak najbardziej komfortowych dla danej osoby. Co to za informacje? To oczywiście lista osób, które warto zaprosić, upodobania co do muzyki, menu, ale też np. pozytywne wspomnienia, które mogą zainspirować nas do organizacji poszczególnych elementów wydarzenia. Jeśli już mowa o pozytywach, warto też zwrócić uwagę na negatywy, takie „boje ostrzegawcze”, czyli informacje, czego powinniśmy unikać.

Dobrym przykładem jest jeden z jubileuszy, gdzie jubilatka bardzo chętnie wracała pamięcią do swojego byłego zakładu pracy – pogotowia ratunkowego. Skontaktowaliśmy się z nimi, okazało się, że Pani jest tam bardzo dobrze wspominana i delegacja pogotowia uczestniczyła w jubileuszu, ku radości jubilatki. I przykład z drugiego bieguny – jeden z jubilatów nie miał żadnych pozytywnych wspomnień związanych ze swoim zakładem pracy. Dzięki tej informacji wiedzieliśmy, żeby tu nie inicjować kontaktu.

c) Sposób zebrania informacji

Zbierając informacje, ważne jest nie tylko, jakie informacje i od kogo zdobywamy, ale też kto i w jaki sposób je pozyskuje:

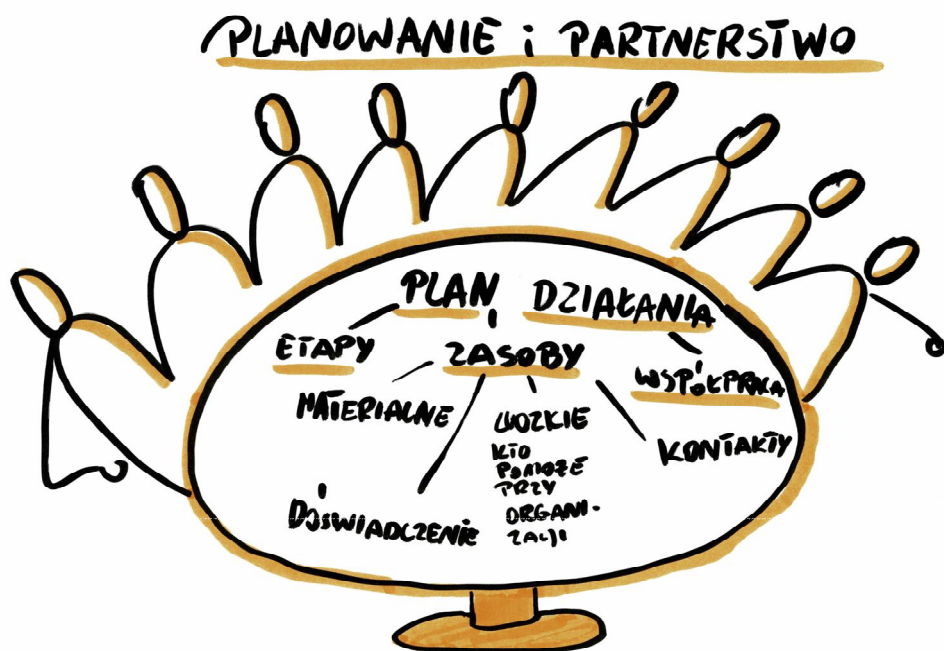
- Kto prowadzi rozmowę z jubilatem/jubilatką lub innymi osobami z ich otoczenia? Zwykle jest to animator, osoba pracująca ze społecznością lokalną i ją znająca. W taką rolę wchodzi osoba z zewnątrz, np. pracownik danej organizacji czy instytucji, lub animator wywodzący się z danej społeczności, np. członek stowarzyszenia. Rozmowę może też prowadzić, lub włączyć się do niej, osoba znana jubilatce/jubilatowi, np. wolontariusz z nimi pracujący, ich sąsiad, znany im pracownik socjalny itd. Co istotne, warto, by co najmniej jedna z osób rozmawiających z jubilatem/jubilatką posiadała doświadczenie w pracy, kontaktach z ludźmi;
- Sposób prowadzenia rozmowy. Rozmowa z jubilatem/jubilatką bądź kimś z jego/jej otoczenia to początek procesu włączania i interakcji. Rozmowa, w wyniku której zbieramy informacje, budzi oczekiwania, na zasadzie „skoro mnie pytasz, znaczy, że tak się stanie”. Z naszego doświadczenia wynika, że warto zwrócić uwagę na kilka kluczowych czynników:
 - Przygotowanie do rozmowy – zbierając informacje, warto dysponować wiedzą, pozwalającą na spokojny przebieg rozmowy. Wiedza powinna dotyczyć zarówno rozmówcy (np. stanu zdrowia i związanych z tym możliwości poświęcenia czasu i sił na rozmowę), jak też zasobów, którymi dysponuje lokalne środowisko (w kontekście organizacji jubileuszu). Jeśli więc usłyszemy, że jubilatka marzy o uroczystym obiedzie, a w miejscowości nie ma żadnej restauracji, warto zareagować i zadać pytania, które pozwolą na znalezienie innego rozwiązania;
 - Uważność na reakcje rozmówcy – np. unikanie tematów drażliwych, reagowanie na ewentualne zmęczenie i in.;
 - Empatia – rozmawiając, należy zadbać o stworzenie ciepłej, przyjaznej atmosfery.

d) Efekt procesu zbierania informacji

W efekcie procesu zbierania informacji powinniśmy dysponować:

- Listą czy spisem preferencji jubilata/jubilatki oraz wskazań, czego należy unikać w trakcie przygotowania i prowadzenia uroczystości;
- Zarysem jubileuszu – czyli pierwszym, roboczym pomysłem na to, co można zrobić (np. kogo zaprosić, o co zadbać);

To pierwszy etap planowania, umożliwiający przejście do planowania właściwego.

3. Planowanie i partnerstwo

a) Program

Kluczowy etap planowania to zbudowanie programu, a właściwie szczegółowego scenariusza jubileuszowego spotkania. O co warto tu zadbać:

- Warto planować wspólnie z jubilatem/jubilatką lub kimś z otoczenia, w zależności od uwarunkowań na jednym lub kilku spotkaniach;
- W planowaniu warto uwzględnić zarówno sam przebieg wydarzenia, jak i czynności niezbędne do jego zorganizowania i zamknięcia;
- Pamiętajcie, że jednym z pomysłów na przebieg spotkania jest uczynienie motywem przewodnim historii życia jubilatki czy jubilata. Oczywiście należy to zrobić w uzgodnieniu z tymi osobami, również co do formy. Może to być bowiem krótkie wystąpienie, ale też dłuższe wspomnienia autorstwa samej osoby, jak i innych gości;
- Przebieg wydarzenia należy podzielić na etapy, np. zapewnienie materiałów na poczęstunek, przygotowanie poczęstunku, pozyskanie i dekoracja sali, zaproszenie gości itd.;
- Do każdego z etapów warto przypisać termin realizacji i osoby odpowiedzialne za realizację.

Nie podajemy gotowego programu czy scenariusza jubileuszu, gdyż w naszej ocenie nie zgadza to się z jedną z kluczowych zasad *200 lat*, czyli elastycznością. To od diagnozy i uwarunkowań lokalnych zależy, czy spotkanie będzie miało charakter uroczysty, oficjalny, czy rodzinny, czy odbędzie się w restauracji, czy w świetlicy wiejskiej, czy będą przedstawiciele władz, czy nie, czy będą elementy artystyczne, czy nie itd.

b) Zasoby i współpraca

Naturalnym elementem planowania są zasoby niezbędne do zorganizowania wydarzenia. Zasoby zaś nierozdzielnie związane są z zaangażowanymi osobami i partnerami. Dlatego opracowując program, należy/warto oprzeć się o zasoby, jakimi dysponujemy lub możemy dysponować – jak wsparcie samorządu, zakładu pracy, przyjaciół w zakresie np. udostępnienia sali na wydarzenie, występu młodzieży ze szkoły muzycznej czy innej oprawy spotkania, przygotowania poczęstunku itp.

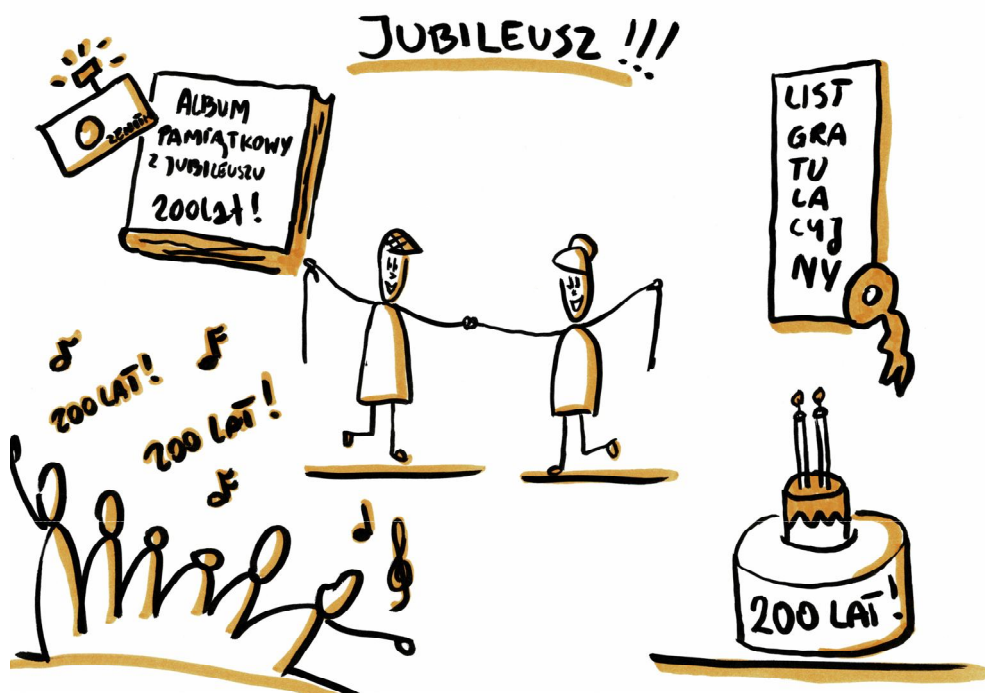

Pani Teresa ze swoją przyjazną sąsiadką Krysią

Zasoby można podzielić na kilka grup:

- Materialne – np. sala, jaką dysponuje lokalny dom kultury czy też restauracja;
- Ludzkie, czyli zaangażowanie – np. osoby, które są w stanie pomóc przygotować salę;
- Partnerzy – tutaj przestrzeń do zaangażowania jest nieograniczona. Dla przykładu w Olsztynie współpracujemy ze szkołą muzyczną, której uczniowie i kadra uświetniają każdy jubileusz, dopasowując repertuar do wskazań i okoliczności. W Iławie z kolei bardzo często w organizację jubileuszu angażowały się Warsztaty Terapii Zaję-

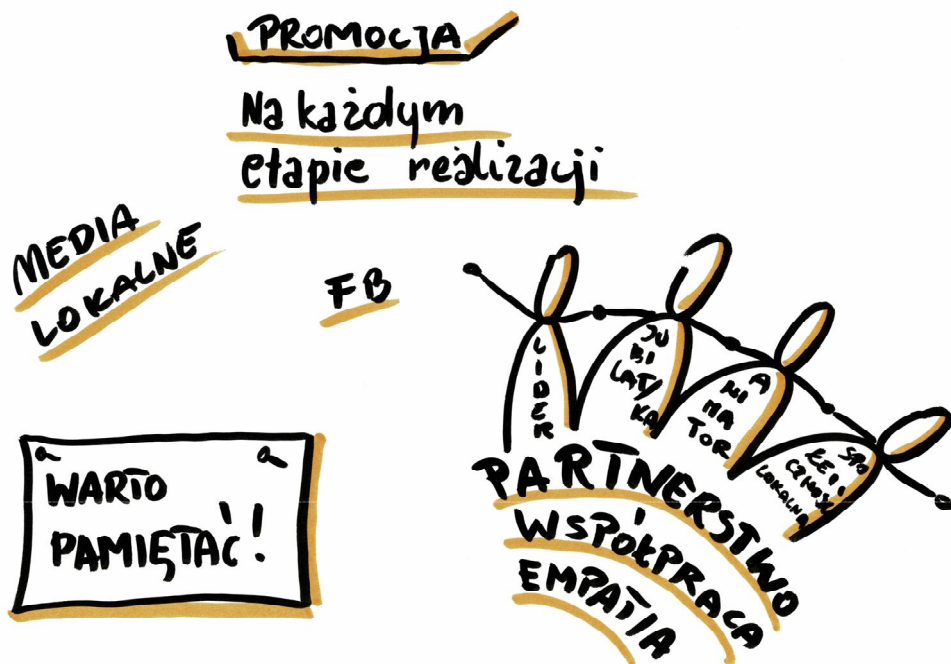
- ciowej, które przygotowywały – ze swoich bądź pozyskanych produktów – urodzinowy tort. Bardzo ważna jest też rola samorządu – o partnerstwie z samorządem i innymi partnerami piszę w osobnym rozdziale;
- Kontakty – czyli nieformalne sieci, w których funkcjonujemy na co dzień. Przykładem może być przygotowanie przez dzieci z przedszkola, do którego chodzi córka jednej z organizatorek, laurki dla jednej z jubilatek;
 - Doświadczenie – bardzo cenny zasób. Jeśli dana grupa, np. szkoła, rada sołecka czy stowarzyszenie, organizowały do tej pory jakieś wydarzenia, np. festyn, przedstawienie dla dzieci czy inne, doświadczenie to może posłużyć organizacji jubileuszu, co więcej, likwiduje ono czy ogranicza bariery w postaci obawy przed nieznanym.

4. Przebieg jubileuszu

Sam przebieg to realizacja zaplanowanego scenariusza. Należy jednak pamiętać o podstawowej zasadzie, czyli elastyczności. Często może się zdarzyć potrzeba reagowania na zaistniałe okoliczności, np. większą lub mniejszą liczbę gości, kwestie techniczne i in.

- a) Najczęściej w pierwszej kolejności składane są życzenia. To też kwestia warta wcześniejszego ustalenia z jubilatem/jubilatką, gdyż długi czas składania życzeń nie dla każdej osoby jest komfortowy i można zaplanować życzenia w innej, krótszej formule;
- b) Kolejny etap, niekoniecznie w tej kolejności, to tzw. część artystyczna, czyli ewentualne występy;
- c) Kluczowy element to również poczęstunek i rozmowy. Pamiętajcie, by przewidzieć tu, oczywiście w uzgodnieniu z jubilatami, czas na zabranie przez nich głosu. W zależności od nastawienia osoby starszej wystąpienie to może być krótkie, ale też wspomnienia i przeżycia głównego gościa mogą być osią spotkania. Dookoła nich zaaranżować można rozmowę, ale też przebieg całego jubileuszu;
- d) Uroczystość może być uświetniona wręczeniem listu gratulacyjnego (oprawionego w ładną ramę – jeżeli posiadamy takie możliwości – przystosowaną do bezpośredniego zawieszenia) z ciekawą treścią. Warto pamiętać o kwiatkach i odśpiewaniu „200 lat”. Warto też zwrócić uwagę na inne uwarunkowania, np. zapewnienie transportu na uroczystość;
- e) Pamiętajcie też o dokumentacji jubileuszu, poprzez jego nagrywanie czy robienie fotografii. Można je potem użyć w różny sposób, np. wręczyć oprawione fotografie jubilatce/jubilatowi lub/i gościom, stworzyć pamiątkowy album czy użyć je do promocji;
- f) W przypadku spotkania plenerowego warto też zabezpieczyć opcję rezerwową w postaci krytego pomieszczenia na ewentualność zmiany pogody.

5. Informacja i promocja

Promocja to niezwykle ważne zadanie. Warto zadbać, oczywiście przy konsultacji z jubilatem/tką lub osobami z ich otoczenia, o upowszechnienie informacji o urodzinach w społeczności lokalnej, poprzez np. kontakt z mediami, relacje na stronie internetowej gminy bądź innego partnera itd. O czym należy pamiętać?

- a) Cele promocji. Ponieważ nie wszyscy są otwarci na nagły rozgłos dotyczący ich osoby, warto określić, po co promować to wydarzenie. Zidentyfikowaliśmy kilka celów:
- Wzmocnienie i docenienie jubilatów. Dzięki promocji większa część społeczności usłyszy o nich, a same osoby starsze będą dzięki temu bardziej otwarte na kontakt z innymi osobami. To przełożyć się może na łatwiejsze i częstsze interakcje pomiędzy osobami starszymi a członkami społeczności lokalnej;

- Zwiększenie wiedzy i świadomości społeczności lokalnej nt. *200 lat*. Prowadzi to do zwiększenia zaufania społecznego, w efekcie wzmocnić może potencjalnych organizatorów w ich odbiorze, ale też organizacji kolejnych jubileuszy czy włączaniu kolejnych partnerów w działania na rzecz osób starszych;
- Zaangażowanie kolejnych osób, partnerów w organizację jubileuszy.

b) Etapy promocji

Pamiętajcie, że promocja i informacja odbywać się powinny na wszystkich etapach:

- Na etapie planowania – jako zaproszenie potencjalnych partnerów do współpracy, a także jako zaproszenie do zgłaszania kandydatur jubilatów/jubilatek;
- Na etapie wdrażania – jako sposób informowania społeczności lokalnej;
- Po realizacji jubileuszu – a zwłaszcza po jego ewaluacji, jako sposób na upowszechnienie *Inicjatywy 200 lat*.

c) Sposoby promocji

Jeśli już wiemy, po co chcemy promować, łatwiej jest dobrać odpowiednie kanały informacji i promocji. Opierając się na dostępnych zasobach i pod warunkiem uzyskania zgody jubilata/jubilatki, skorzystać warto z:

- Lokalnych mediów – o ile nie wymagają opłat. Możliwości zaangażowania jest kilka. Po pierwsze, objęcie patronatem medialnym. Po drugie, udział w jubileuszu i publikacja informacji na jego temat. W jednym przypadku zorganizowaliśmy też konferencję prasową, by przy okazji tego wydarzenia nagłośnić potrzeby osób starszych;
- Mediów społecznościowych i zasobów internetowych – tu możliwości jest wiele. Po pierwsze, np. stworzenie wydarzenia na Facebooku, ale też udostępnienie poprzez Facebook informacji nt. jubileuszu. Po drugie, publikacje na stronach www;

- Tradycyjnych sposobów przekazania informacji. Podczas jednego z jubileuszy, który organizowaliśmy, w wydarzenie bardzo aktywnie włączył się proboszcz z lokalnej parafii i był on istotnym źródłem informacji.

Pamiętajcie, żeby spytać jubilata/jubilatki o gotowość do rozmowy z mediami czy otwartość na publikację, upowszechnianie.

6. Ewaluacja

Warto, by po organizacji jubileuszu spotkać się w gronie zaangażowanych osób czy organizacji, instytucji i omówić całe przedsięwzięcie, włącznie z etapem diagnozy i planowania. Nie proponujemy tu skomplikowanych czy długotrwałych procedur, a przede wszystkim rozmowę. Można oczywiście skorzystać ze znanych sobie metod ewaluacji, najprostsze jednak to zebranie silnych i słabych stron, czyli co się udało, a co w mniejszym lub większym stopniu wymaga poprawy. Dyskusja i uświadomienie sobie, co warto kontynuować, a co warto zmienić czy dopracować, to recepta na skuteczne działania w przyszłości.

Dobierając metodę ewaluacji można zainspirować się poradnikiem autorstwa Marty Wąsowskiej „Jak ewaluacja, to z klasą. Praktyczny poradnik dla szkół” dostępnym na stronach Fundacji Szkoła z Klasą: www.szkoলাzklasa.org.pl lub opracowaniem „Warsztatowe metody ewaluacyjne” dostępnym na stronie Fundacji Centrum Edukacji Obywatelskiej: www.mlodyobywatel.ceo.org.pl (Młody Obywatel > Materiały edukacyjne > Materiały dodatkowe).

7. Rady. O czym należy pamiętać?

- a) Bardzo ważna dla nas kwestia – podejście podmiotowe. Osoba starsza, jej otoczenie powinni być naszym partnerem, a nie odbiorcą działań. Można to zapewnić poprzez włączenie we wszystkie etapy, od diagnozy, poprzez planowanie, po organizację wydarzenia. Należy pamiętać o zadbaniu o ciepłą, przyjazną atmosferę. To święto naszych jubilatów i to oni muszą czuć się podczas niego komfortowo. Wymaga to od nas – organizatorów dużego taktu i empatii, ale też zebrania informacji i współpracy z jubilatami bądź ich najbliższymi.

Jubileusz Pani Stanisławy Wysockiej

b) Kluczowa zasada – elastyczność. Decydując się na pracę metodą *200 lat*, dobraćcie sobie te elementy, które pasują do Waszych warunków, są możliwe w zestawieniu z waszym przygotowaniem, doświadczeniem i nastawieniem. Oczywiście, warto wykorzystać wszystkie wskazania, ale to może nastąpić z czasem, gdy zdobędziecie doświadczenie. Tak było w przypadku jednej z organizacji członkowskich Federacji FOSa. Pracując z osobami starszymi, nie miała w tym jeszcze zbyt dużego doświadczenia. Wsłuchiwała się więc w oczekiwania i obawy osób starszych, jednocześnie opierając się na posiadanych zasobach. W efekcie organizowała wspólnie z osobami starszymi *200 lat* jako obchody urodzin wszystkich uczestników klubu seniora, niezależnie od tego, czy była to okrągła rocznica czy nie. Jeśli urodziny były blisko, organizowano je wspólnie. Uczestniczyli w nich głównie seniorzy i seniorki, rzadko inne osoby, jak rodzina, dawni współpracownicy. Angażowano jednak partnerów, którzy udostępniali sale czy poczęstunek, dbano o elementy

niespodzianki. Po okresie ok. dwóch lat organizacja była gotowa na zorganizowanie *200 lat* w pełnym wymiarze.

- c) Pamiętajcie, że *200 lat* to część procesu budowy kapitału społecznego w obszarze wsparcia lub/i aktywizacji społecznej osób starszych. Ważne, żeby to zrozumieć. Oczywiście, można zorganizować *200 lat* w oderwaniu od tego, co działo się przed, i od tego, co może zadziać się po. Przed, czyli czy jubilat lub jubilatka uczestniczyli w życiu społecznym, korzystali z dostępnych ofert wsparcia, byli w stanie funkcjonować samodzielnie, czy nie? Po, czyli czy nowe osoby, instytucje włączą się w interakcje z osobami starszymi, czy osoby starsze będą bardziej aktywne i samodzielne, czy nie? Jeśli nie weźmiemy tego wszystkiego pod uwagę *200 lat* może się stać jednorazowym wydarzeniem.

... ŻYLI DŁUGO I AKTYWNIE - 200 LAT !

Silą *200 lat* jest atrakcyjny pomysł i forma. Warto więc dojrzeć i wykorzystać potencjał, jaki w tym tkwi. A więc co możemy dać – np. oprócz podziękowania czy docenienia możemy rozpocząć proces włączania społecznego osób starszych. Możemy doprowadzić do poznania osób

starszych z sąsiadami, aktywnymi wolontariuszami czy przedstawicielami instytucji. To może, choć nie musi, doprowadzić do trwałych więzi, kontaktów czy świadczenia określonych usług.

Inicjatywa ta powinna bowiem wpływać na proces budowania kapitału społecznego. Unikajcie ryzyka, jakim jest potraktowanie tej metody powierzchownie, jako okazji do jednorazowego wydarzenia. Kluczowe jest, by *200 lat* było częścią procesu pozytywnej przemiany społeczności lokalnych w kierunku uznawania wartości osób starszych, nawet tych zależnych.

d) Istotna jest więc rola lidera i animatora. Lidera, czyli podmiotu odpowiedzialnego za zainicjowanie i upowszechnianie tej metody pracy. Warto, żeby określić sobie taką funkcję. Jeśli nikt nie czuje się na siłach, może to być funkcja rotacyjna, przy kolejnych jubileuszach osoby mogą się zmieniać, a jednocześnie mogą zdobywać doświadczenie kolejni partnerzy. Animatora (bądź animatorki) czyli osoby, która buduje relacje, słucha, wspiera w procesie współpracy, pomaga w przechodzeniu przez trudne sytuacje, edukuje. Jeśli nie ma takiej osoby w środowisku lokalnym, warto podjąć edukację w tym zakresie lub pozyskać pomoc z zewnątrz. Jedną z kluczowych ról czy zadań lidera bądź animatora to właśnie zadbanie o to, by *200 lat* zostało zaadresowane do osób szczególnie wartych uwagi, czyli będących w trudnej sytuacji (zdrowotnej, ekonomicznej, rodzinnej czy innej); z drugiej strony, by ewentualne znajomości czy informacje przekazane podczas uroczystości jubileuszu przekuć w wymiar bardziej trwały, np. udział osoby starszej w zajęciach klubu seniora.

W jednej z wsi, w których aktywnie działa i stowarzyszenie (lider), i animatorka, zorganizowano *200 lat*. Włączyła się duża część społeczności. Po uroczystości jubilat zapełnił sobie kalendarz spotkań, pierwszy raz od 5 lat. Okazało się bowiem, że w miejscowości krążyła plotka czy przekonanie, iż ta osoba nie życzy sobie kontaktów z otoczeniem. Ze względu zaś na niepełnosprawność fizyczną osoba ta nie mogła wyjść na zewnątrz, nie mogła więc też odpowiedzieć na to przekonanie. Teraz i stowarzyszenia, i animatorka mają na uwadze postać jubila-

ta, choć jest to o tyle niepotrzebne, że kontakt utrzymują mieszkańcy, sąsiedzi, dawni znajomi.

- e) Drobiazgi, a czasami rzeczy kluczowe. Oprócz rzeczy istotnych, jak np. podmiotowość, warto pamiętać o rzeczach równie istotnych, choć zupełnie innego kalibru. Drobiazgi bowiem oswajają rzeczywistość, pokazują intencje, otwierają na nowe, zwłaszcza w przypadku osób o utartych przyzwyczajeniach i poglądach, a takimi często są osoby starsze. Puszczać więc ulubioną muzykę czy fragment ulubionego filmu, zdobiąc pomieszczenie ulubionymi kwiatami czy pamiętając o prezencie, sprawiamy, że nasi jubilaci czy jubilatki czują się bezpieczniej.
- f) Warto, by nie łączyć tego wydarzenia z innymi „interesami”, np. politycznymi. Oczywiście, w uroczystości jubileuszu może wziąć udział burmistrz czy radny. Chodzi bardziej o to, by sama kandydatura na ewentualnego jubilata czy wystąpienie podczas wydarzenia nie były częścią np. kampanii przedwyborczej.

VI WSPÓŁPRACA

Partnerzy to kluczowy zasób, bez którego trudno wyobrazić sobie organizację *Inicjatywy 200 lat*. Z perspektywy stosowania *200 lat* w sposób systematyczny, niezwykle ważne wydaje się zaangażowanie samorządu.

1. Współpraca z samorządem

a) Rola

Samorząd może pełnić szereg ról w realizacji *Inicjatywy 200 lat*:

- Pierwsza z nich to źródło informacji. Samorząd, a dokładnie jego jednostki, jak np. ośrodki pomocy społecznej, mają dostęp do danych mieszkańców gminy. Mimo że zgodnie z regulacjami prawnymi ma ograniczone możliwości ich udostępniania, do własnych działań może je wykorzystywać. Warto więc, by zaangażować samorząd do współpracy;
- Kolejna rola to lider – naturalna tam, gdzie nie ma silnych organizacji pozarządowych i innych grup obywatelskich. Liderem biorącym na siebie inicjowanie i koordynowanie organizacji *200 lat* może być ośrodek kultury, szkoła, biblioteka – w większości przypadków to instytucje samorządowe;
- I najbardziej powszechna rola – kluczowy partner. Przy zaangażowaniu partnerskim unikamy ograniczeń czy barier, wynikających z przepisów prawa, do których stosować się musi samorząd, a efektami których są np. długie procedury czy skomplikowana dokumentacja. Z drugiej strony mamy dostęp do zasobów, jakimi dysponuje (jak sala, transport i in.).

b) Rodzaj współpracy

Obszar zaangażowania poszczególnych partnerów zawsze wynika z lokalnych uwarunkowań. W przypadku samorządu rozróżnić można dwa rodzaje współpracy:

- Współpraca finansowa – samorząd może wesprzeć realizację *200 lat* również finansowo, musi się jednak stosować do obowiązujących przepisów prawa, o czym poniżej, w punkcie c;
- Współpraca pozafinansowa – również powinna opierać się na konkretnych uregulowaniach, bez których samorząd nie może podejmować działań. Może przybrać różne formy, m.in. użyczenie sal na spotkania, pomoc organizacyjna ośrodka kultury, który ma doświadczenie w organizacji przedsięwzięć i in.

c) Możliwości prawne

By współpraca z samorządem przybrała wymiar finansowy lub konkretny rzeczowy, należy czy warto zadbać o kilka rozwiązań:

- Po pierwsze, co roku samorząd uchwała roczny program współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi, zobowiązany jest także do jego konsultacji. Warto wziąć udział w tworzeniu czy konsultacjach programu i zadbać o wpisanie *200 lat* jako jednego z obszarów współpracy. Podobnie, warto zadbać o wpisanie *200 lat* do rocznych planów pracy np. ośrodka kultury;
- W zależności od możliwości finansowych samorządu wspieranie *200 lat* może przybrać różne formy, tak finansowe, jak i rzeczowe;
- Jedną z takich form może być dofinansowanie organizacji jubileuszy poprzez konkurs dotacyjny;
- Kolejna forma to inicjatywa lokalna, wynikająca z Ustawy o Działalności Pożytku Publicznego i Wolontariacie. Inicjatywa lokalna polega na pokryciu przez samorząd kosztów inicjatywy zgłoszonej przez mieszkańców, np. realizacji boiska do piłki siatkowej plażowej czy innej. Jak najbardziej pasuje tu również *200 lat*, zwłaszcza jeśli będzie wpisane do programu współpracy. Walorem tego rozwiązania jest fakt, że wspierane mogą być inicjatywy również niezrzeszonych mieszkańców, grup nieformalnych, a nie wyłącznie organizacji pozarządowych, jak w przypadku konkursu dotacyjnego. Należy pamiętać, że by samorząd mógł w ten sposób wesprzeć jakiegokolwiek inicjatywy mieszkańców, rada gminy musi podjąć odpowiednią uchwałę określającą zasady wsparcia w ramach inicjatywy lokalnej. Wiele gmin takie uchwały już podjęło, więc w przypadku braku takiego rozwiązania w Waszej gminie samorząd może posiłkować się przy tworzeniu uchwały doświadczeniem innych gmin;
- Następną formą to przepis artykułu 13a ww. ustawy. Pozwala on dofinansować zadania w kwocie do 10 000 zł w trybie pozakonkursowym.

d) Motywacja

Jak przekonać samorząd do *Inicjatywy 200 lat*? Oprócz wskazanych wyżej możliwości prawnych, czyli wpisania *200 lat* w kierunki czy plan działań (np. w ramach programu współpracy z organizacjami pozarządowymi) zastosować możecie kilka innych sposobów:

- Pierwszy z nich to rozmowa i pokazanie korzyści. Do najważniejszych z nich zaliczyć należy: budowanie tożsamości i zaufania społecznego; integracja społeczności lokalnej; budowanie wrażliwości społecznej i solidarności międzypokoleniowej; wzmocnienie osób starszych w społeczności; wreszcie niewielkie nakłady potrzebne do realizacji *200 lat* czy promocja samorządu jako wspólnoty aktywnej, innowacyjnej, wrażliwej;
- Drugi – to dobre praktyki, czyli odniesienie się do społeczności czy samorządów, gdzie *Inicjatywa 200 lat* była czy jest realizowana. Z naszego doświadczenia wynika, iż świadomość realizacji danego działania przez inne podmioty, zwłaszcza samorządy, i możliwość konsultacji z nimi jest istotnym czynnikiem wpływającym na zaangażowanie się w tę inicjatywę.

2. Współpraca z innymi partnerami

Mówiąc o partnerstwie, należy też wspomnieć innych potencjalnych partnerów. Są to m.in. organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, rady osiedli, rady sołeckie i inne podmioty, np. Lasy Państwowe – nadleśnictwo. Z naszego doświadczenia wynika, iż często włączają się w przedsięwzięcia społeczne. Grupa, o której nie należy zapominać, to przedsiębiorcy. O ile społecznicy czy organizacje często współpracują czy próbują współpracować z tą grupą, o tyle mamy czasem wrażenie, że poziom umiejętności współpracy w tym obszarze jest niedostateczny. Kluczem do współpracy jest tu, w naszej ocenie, wskazanie odpowiednich argumentów, podobnie jak w przypadku samorządu. Kluczowy argument to zaakcentowanie roli przedsiębiorcy jako członka społeczności, a więc i jego współodpowiedzialności za rozwój

wspólnoty. Warto więc także i tu pokazać korzyści ze współpracy, zarówno te budujące społeczność, jak i te wzmacniające przedsiębiorcę, np. prestiżowe czy ekonomiczne.

VII EDUKACJA

Jak wspomniano powyżej, *Inicjatywa 200 lat* to z jednej strony metoda łatwa w użyciu, niewymagająca dużych nakładów, z drugiej wielowątkowy proces angażowania i włączania w działania obu stron: osób starszych i otaczających ich społeczności lokalnych. Proces wymagający wiedzy, jak go zaplanować, wdrożyć, wspierać i monitorować. Dlatego stawiamy na edukację, także w przypadku wdrażania inicjatywy *200 lat*. Federacja FOSa od kilkunastu lat podejmuje systemowe działania na rzecz poprawy jakości życia osób starszych, a jednym z nich jest edukacja osób pracujących w społecznościach i ze społecznościami lokalnymi. Do tej pory zorganizowaliśmy pięć Szkół Animatorów/Eduktorów pracujących z osobami starszymi. Te szkoły to cykle szkoleniowe dające w wymiarze teoretycznym i praktycznym podstawy do pracy animacyjnej i edukacyjnej ze środowiskiem lokalnym, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych, ale też niepełnosprawnych. Ich tematyka obejmowała zawsze umiejętność diagnozowania problemów i potrzeb danego środowiska, planowanie działań, pracę w partnerstwie, promocję, komunikację interpersonalną, a także inne obszary, dopasowane do specyfiki danej grupy. Oprócz zajęć uczestnicy przeprowadzali diagnozę swoich środowisk, a także planowali i wdrażali projekty animacyjne. Taki sposób edukacji wzmacniał działaczy z różnych podmiotów w pracy ze środowiskiem lokalnym, zwłaszcza seniorami. Do tej pory to grupa ok. 70 osób, zdecydowana większość z nich działa w swoich społecznościach.

Rozwijając autorską *Inicjatywę 200 lat*, również postawiliśmy na edukację. Ze względów organizacyjnych (możliwość przeznaczenia czasu przez uczestników, aspekty ekonomiczne) przeprowadziliśmy 6-dniowy cykl edukacyjny, pod nazwą *Szkoła Animatorów Społecznych. Inspiratorzy 200 Lat*. Cykl skierowany był m.in. do przedstawicieli rad osiedli, organizacji pozarządowych i innych podmiotów. Naszym założeniem było nauczenie, jak animować lokalną społeczność, aby ta angażowała się w rozwiązywanie nurtujących ją problemów i korzystanie z własnych potencjałów (w kontekście osób starszych). Ponadto nauka w Szkole miała wymiar praktyczny – w jej trakcie uczestnicy w oparciu o uzyskaną wiedzę oraz umiejętności mieli możliwość przygotować i zrealizować *Inicjatywę 200 lat* na rzecz osób starszych i z ich aktywnym udziałem.

Jeśli więc planujecie wdrożyć *200 lat* jako stałą metodę pracy, warto zainwestować w edukację kadry. W jaki sposób? Warto poszukać ofert szkoleniowych, których jest wiele na rynku. Większość z nich pojawia się m.in. na portalu www.ngo.pl. Jeśli dysponujecie środkami finansowymi na trenerów bądź posiadacie wśród swojej kadry trenerów, można też zorganizować własny cykl szkoleniowy, w oparciu o scenariusze szkoleń i materiały wypracowane przez Federację FOSa. Skoncentrowaliśmy się w nich na kilku kluczowych aspektach: roli animatora, diagnozie środowiska lokalnego (oczywiście w kontekście pracy z seniorami i *200 lat*), projektowaniu zmiany społecznej i planowaniu *Inicjatywy 200 lat*, partnerstwie lokalnym oraz mobilizowaniu ludzi do działania. Scenariusze dostępne są na stronie internetowej Federacji FOSa www.federacjafofa.pl.

Oczywiście edukacja animatorów nie jest obligatoryjna, a jedynie rekomendowana. Mamy świadomość, iż mimo wielu ofert edukacyjnych, nie dla wszystkich są one dostępne. W wersji minimalnej warto zadbać, by w zespole organizacyjnym jubileuszu była osoba z doświadczeniem w pracy społecznej, z ludźmi.

Jest też drugi, ważny aspekt edukacji – 200 lat to również przestrzeń do edukacji społeczności lokalnej w kierunku naturalnej chęci do wspierania osób starszych. Edukacji tej służą więc świadomi animatorzy, których jedną z ról jest rola edukatora. A samo 200 lat jest niczym innym, niż edukacją w działaniu. Uczestnicząc bowiem w realizacji jubileuszy, mieszkańcy uczą się współpracy czy umiejętności organizacyjnych. Co ważne, zachodzi też tu integracji międzypokoleniowa, z jej najważniejszym wymiarem – wzajemną i praktyczną nauką wartości, w jakie wierzą i jakie wyznają wszyscy zaangażowani w 200 lat, a zwłaszcza osoby starsze. Wartości te, jak szacunek dla drugiego człowieka, patriotyzm, pamięć o tych, którzy tworzyli naszą społeczność, poczucie tożsamości i wiele innych, w sposób trwały pozostają w społeczności i ją kształtują.

VIII 200 LAT W PRAKTYCE

Na koniec, ku refleksji i inspiracji, załączam relację z organizacji jubileuszu 200 lat autorstwa jednej z animatorek, uczestniczek *Szkoły Animatorów. Inspiratorzy 200 lat*. Ten tekst jest ciekawym przykładem praktycznego wdrożenia metody, którą opisujemy Państwu w tej publikacji. Pokazuje rolę animatorki, zaangażowanie partnerów i realizację poszczególnych etapów w odniesieniu do lokalnych uwarunkowań.

Przy współpracy z Sołtysem oraz Proboszczem wyszukaliśmy najstarszego mieszkańca Wójtowa. Okazało się, że jest nim Pani Weronika. Zaczęłam szukać kontaktu do rodziny Pani Weroniki, aby wy badać sytuację i dowiedzieć się szczegółów.

Udało mi się skontaktować z wnuczką Agatą, której opowiedziałam o innowacji 200 lat. Poprosiłam, aby wy pytała Babcię o szczegóły życia i czy w ogóle miałyby ochotę na takie spotkanie. Po dłuższej roz-

*mowie i konsultacji z innymi animatorami, mieszkańcami wsi uzgodni-
liśmy, że zorganizujemy Jej jubileusz i nadamy mu charakter spotkania
sąsiedzkiego – wspominkowego; na które zasłużyła, nie tylko ze wzglę-
du na wiek, ale i na zasługi, jakie przyniosła dla ojczyzny, oraz bogatą
historię Jej życia. Pani Weronika wiedziała o spotkaniu i przygotowy-
wała się do niego.*

*Pani Weronika nie wychodziła ani nie spotykała się z sąsiadami
od czterech lat. Takie wydarzenie było okazją do wyjścia z domu, spo-
tkania dawno niewidzianych sąsiadów i sąsiadek, wspomnień, mile
spędzonego czasu w gronie najbliższych.*

*Po potwierdzeniu przez wnuczkę, że Babcia chce uczestniczyć w spo-
tkaniu, zaczęliśmy działać. Doprowadziłam do spotkania, gdzie
do współpracy zaprosiłam Radę Sołecką, Sołtysa, Proboszcza, Radę
Parafialną, Stowarzyszenie Wspólne Wójtowo. Zwróciliśmy się także
do Urzędu Gminy i Burmistrza o wsparcie naszej inicjatywy.*

*Zaplanowaliśmy spotkanie na lipiec, wybraliśmy dzień – niedzielę,
gdyż wtedy mieszkańcy są w domach i najlepszy czas na organizację
spotkań w naszej wsi to godzina 12:00, po mszy świętej.*

*Do organizacji spotkania włączyły się wnuczki Pani Weroniki, człon-
kowie Koła Różańcowego, którzy ufundowali prezent, Sołtys i Rada
Sołecka, Stowarzyszenie oraz sąsiedzi, a także Burmistrz Barczewa,
który z Działem Promocji i Informacji przygotował list gratulacyjny.
Pierwotnie spotkanie miało odbyć się na placu zabaw, jednakże po-
przez zmianę organizacji ruchu remontowanej „szesnastki” i panują-
cy hałas przy placu zabaw, zmieniliśmy lokalizację na plac kościelny.
W celu ustalenia szczegółów odbyło się kilka spotkań w salce para-
fialnej, wymienialiśmy się też korespondencją za pośrednictwem pocz-
ty elektronicznej. Zostało utworzone wydarzenie na stronie FB. Na apel
o prezent w postaci kwiatu aloesu odezwała się Pani z Olsztyńka
i przekazała na nasze ręce kwiat dla Jubilatki.*

W trakcie organizacji okazało się, że w tym samym czasie inna mieszkanka, Pani Irena, także obchodzi 96 lat. Zdecydowaliśmy, że wyróżnimy Je obie. I przygotowaliśmy dyplomy oraz prezenty dla obu Pań. W uroczystości uczestniczyć mogła tylko Pani Weronika, Pani Irena odwiedzona została przez specjalną delegację w Jej domu.

Do udziału zaprosiliśmy Gazetę „Wiadomości Barczewskie”, Telewizję Macrosat oraz Radio Warmia Barczewo. W radio i w gazecie ukazały się relacje ze spotkania, niestety TV nie przyjechała.

Uroczyste spotkanie odbyło się 15 lipca o godz. 12-tej. W godzinach rannych ustawiliśmy namioty i stoły na placu kościelnym. Ksiądz Proboszcz przyniósł dywan i wielki fotel, aby nasza tymczasowa sala imprezowa nabrała uroczystego charakteru, przekazał także napoje oraz kawę i herbatę, gospodynie wójtowskie przyniosły ciasta i tort, nagłośnienie przygotował Pan Soltys, natomiast z pozyskanych funduszy zakupiono m.in. prezenty dla Pań – bujany fotel oraz koc, a także mały poczęstunek.

Spotkanie poprzedzone zostało uroczystą mszą świętą odprawianą przez dwóch księży, w której uczestniczyła Jubilatka. W czasie mszy zaśpiewano Pani Weronice oprócz „200 lat” także Jej ulubioną piosenkę żołnierską, do której włączyli się wszyscy obecni. Łzom i wzruszeniu nie było końca.

Po mszy mieszkańcy zostali zaproszeni na poczęstunek. Tu Pani Weronika otrzymała prezenty od przybyłych gości, ponownie zaśpiewano jej „200 lat”, zjedzono wspólnie tort i inne ciasta oraz napoje, posłuchano opowieści Pani Weroniki oraz przybyłych senierek – Pań Melanii, Joanny, Teresy i przy akompaniamencie gitarzysty, który specjalnie w tym celu został wynajęty, oraz członków chóru parafialnego śpiewano patriotyczne pieśni, które zainicjowała Jubilatka. W spotkaniu uczestniczyli także inni seniorzy z naszej miejscowości. Spotkanie miało bardzo uroczysty charakter i zdecydowanie poprawiło relacje sąsiedzkie. Było także żywą lekcją historii. Trwało około 4 godzin. Zapadło głęboko w pamięci i wywołało szczerą uśmiech u Jubilatek i ich

najbliższych, którzy byli bardzo wdzięczni za takie docenienie. Inicjatywa spodobała się w środowisku lokalnym, rodziny i uczestnicy byli pod wrażeniem i niezmiernie wdzięczni, że ktoś zwrócił uwagę na ich seniorów, którzy często przez kilka miesięcy czy nawet lat nie mieli kontaktu z innymi osobami spoza rodziny, a także nie wychodzili z domu, nie udzielali się społecznie. Nasza Jubilatka otworzyła się na spotkania z sąsiadami, bo zobaczyła, że ma jeszcze na nie siłę i bardzo tego kontaktu potrzebuje.

Mamy już odzew od kolejnych uczestników, którzy także chcieliby przeżyć tak emocjonujące spotkanie. Myślę, że w naszej miejscowości seniorzy są szanowani i takie spotkania będą się odbywać w miarę możliwości.

Wiem także, że Gmina Barczewo planuje za naszym przykładem organizację takich spotkań w innych miejscowościach, kolejne wsie przygotowują się do organizacji 200 lat w swoich miejscowościach.

fosa
Federacja Organizacji Społecznych
Województwa Warmińsko-Mazurskiego